

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 24. novembra 2022 - Leto XXXII, št. 47

TRADICIONALNI SLOVENSKI ZAJTRK TUDI V PORABSKIH ŠOLAH

TRADICIONALNI SLOVENSKI MEDENI ZAJTRK ...
stran 5

Moja mati je Marija bila
stran 8

Božja dežela - Verica skozi oči Britanca
stran 10

TRADICIONALNI SLOVENSKE ZAJTRK TUDI V PORABSKIH ŠOLAH

18. novembra je bil dan slovenske hrane tudi v porabskih šolah, kjer so se že teden dni pred omenjenim dnevom pogovarjali o pomembnosti zdravega prehranjevanja in predno-

Slovenije v Monoštru *Metka Lajnsček* in predsednik Državne slovenske samouprave *Karel Holec*.

»Na ta dan na medeni zajtrk prihajamo k vam iz Slovenije, da se

Slovenski čebelarji na medenem zajtrku na Gornjem Seniku

sti lokalno pridelanih živil, pripravili pa so tudi plakate, dekoracije in risbe na to temo.

Vsako leto tretji petek v novembru se tudi porabski učenci zberejo v šolski jedilnici, kjer jih čakajo mize, polne dobrot. Letos so se zbrali že 7. leto zapored.

Osrednja tema, ki je bila tokrat posebej izpostavljena, je mleko in mlečni izdelki. K temu je spodbujal tudi letošnji slogan *Zajtrk z mlekom - super dan!* Na dvojezični osnovni šoli so sicer na zajtrku s kruhom, maslom in medom ponujali čaj, ker ga imajo učenci raje kot pa mleko, je v šolski jedilnici uvodoma povedala ravnateljica *Agica Holecz*. Bila je vesela, da si lahko letos spet skupaj privoščijo medeni zajtrk, kajti kruh z maslom in medom v šoli čisto drugače tekne. Učencem so se pri zajtrku pridružili tudi slovenski čebelarji, *Jože Horvat* iz Markovcev ter župnika *Vili Hribernik* iz Dolencev in *Dejan Horvat* iz Markovcev. Med gosti pa sta še bila generalna konzulka

šolarji ozaveščate o tem, kaj pomeni čebelarstvo, kako pridemo do medu in kako je to pomembno za naše življenje. Vsi namreč dobro vemo, da

Skupni zajtrk nižjih razredov v Števanovcih

po štirih letih brez čebel življenje odide s tega planeta. Zato je lepo, da se tudi vi navdušite za čebelarjenje. Upajmo, da se bo kdo izmed vas tudi zanimal za to področje in prispeval svoj delež, da se bo življenje na Zemlji nadaljevalo tudi s pomočjo teh malih čebelic, ki so zelo zelo pridne», je v pozdravnih besedah o pomenu čebel povedal župnik Hribernik. Dodal je,

da se spoštovanje do čebel kaže tudi v tem, da so ene redkih živali, za katere pravimo, da umrejo, ne pa poginejo. Po skupni molitvi in prejetem blagoslovu se je lahko začel okusen zajtrk. Čebelarji so se nato selili na Dvojezično osnovno šolo *Jožefa Košiča Gornji Senik*, kjer so prav tako proslavili dan slovenske hrane. »Mi smo se že cel teden pogovarjali o pomembnosti zdrave prehrane, čebel ter sodelovanju med šolo in domačimi, lokalnimi pridelovalci. Veselo smo čakali to današnje srečanje z vami«, je dejala ravnateljica *Ildikó Doncsecz Treiber*. Njene besede sta dopolnili učenci 8. razreda *Vanessza Sulics* in *Dóra Grebenár*.

»Ni boljšega kot dan začeti z okusnim zajtrkom. Po jutru se dan pozna, zato je pomembno, da

zjutraj dobimo energijo in smo dobre volje», sta povedali in da bi tudi druge spravili v dobro voljo, povabili učence prvega in drugega razreda, da skupaj zaplešejo čebelji ples. Nato sta še predlagali, da bi skupaj zapeli znano pesem ansambla *Lojzeta Slaka Čebelar*, ki je lepo odmevala v lepo okrašenem prostoru. Pripravljena je bila tudi razstava z risbami otrok, na katerih je bilo videti vse,

kar je povezano s tradicionalnim slovenskim zajtrkom.

Tudi na gornjeseniški šoli je učence nagovoril duhovnik *Vili Hribernik* in jih spodbudil, da nadaljujejo

Prvo- in drugošolčki DOŠ Jožefa Košiča so zaplesali čebelji ples

tradicijo čebelarstva. Skupaj so še zmolili očenaš v porabskem narečju, nato je vsakega povabil k obloženi mizi, pri kateri so si lahko privoščili kruh, maslo, med, kakav in jabolko - tradicionalni slovenski zajtrk.

Projekt, katerega pobudnik je bila *Čebelarstva zveza Slovenije*, traja že od leta 2011 in ga zaznamujejo v skoraj vseh slovenskih šolah in vrtcih. Vsakodnevni zajtrk namreč poskrbi tudi za jutranjo energijo, ki jo še posebno otroci in mladostniki potrebujejo za lažje sledenje pouku.

V Sloveniji pri projektu sodeluje 14 vladnih in nevladnih organizacij, vsako leto pa se jim pridružijo tudi posamezniki, ustanove, podjetja, gostinski obrati, turistični objekti, ki s svojimi aktivnostmi podprejo in širijo pomen tradicionalnega slovenskega zajtrka.

Ali otroci sploh zajtrkujejo, preden gredo v šolo, in kaj najraje pojedjo, bo razvidno iz odgovorov nekaterih učencev.

Vanessza Sulics, DOŠ Jo-

žefa Košiča Gornji Senik: Preden grem v šolo, nič ne jem. Ko pridem v šolo, v prvem odmoru jem keks ali sadje. V tretjem odmoru imam malico. Takrat jem sendvič ali kakšen pekovo-

ski izdelek in pijem čaj. *Jázmin Baumgartner, DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik:* Ne jem doma zajtrka. V šolo vzamem sendvič s kakšno salamo in ga pojem med odmorom.

Janka Baumgartner, DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik: Doma jem zajtrk, preden grem v šolo. Najraje imam kifelj z maslom in medom, lahko tudi z nutello.

Edgár Németh, DOŠ Števanovci: Zjutraj pred šolo pojem nekaj malega, največkrat piškotke Dörmi, pijem čaj.

Roland in Olivér Mesics, DOŠ Števanovci: Z bratcem ne jeva doma zajtrka, preden greva v šolo. Mama nama pripravi malico in zmeraj poskuša, da je raznolika. Najraje jeva sirove pogačice, čokoladni rogljič, mafine ali pa košček pice. Kako so otroci uživali v slovenskem zajtrku na Osnovni šoli *Jánosa Aranya* v Monoštru in v vrtcu na Gornjem Seniku, pa si lahko preberete in ogledate na 5. oziroma 6. strani.

Nikoletta Vajda-Nagy

»Moramo biti vsaj za pikico boljši, če hočemo biti enaki«

V prejšnji številki našega časopisa ste lahko prebrali, da so v Slovenskem domu pred kratkim predstavili knjigo Ptice dronovke/Ftice dronovke avtorice *Norme Bale*. Gostji iz Slovenije smo še pred začetkom literarnega večera postavili nekaj vprašanj o pedagoškem poslanstvu, povezanosti s Porabjem in t. i. ženski literaturi.

- *Norma, ali vas je presegnila pobuda urednika Francija Justa, da napišete knjigo za slovenske bralce v Porabju? Ali se na kakršen koli način navezujete na naš prostor?*

»Sama sem prvič prišla v to pokrajino, ko sem bila stara osemnajst let, in sicer s takratnimi profesoriciami z mariborske fakultete. Porabje me je zelo fasciniralo in sem ga kasneje velikokrat obiskala. Ne samo kot študentka, ampak tudi že kot učiteljica slovenskega jezika v nekem drugem jezikovnem zaledju, to je v Radgonskem kotu, na meji med Slovenijo in Avstrijo. V Porabju sem se vračala na različne simpozije, vračala sem se s slovenskimi pisatelji, nekoč sem celo prenočila tukaj v Hotelu Lipa, ko sva s kolego pisala scenarij za neko televizijsko serijo. To sem deloma popisala tudi v svojih kratkih zgodbah, skratka, imam precej spominov na Porabje. Na primer, ko sem začela prihajati v pokrajino, je bilo zame nekaj zelo zanimivega, ko so domačini omenjali slovanske bogove, recimo 'Perün te vdaró!'. Lani, ko sem si ogledala dokumentarni film o Porabju, so v njem zopet ponovili to sintagmo, torej omenjali istega boga. In takrat sem ugotovila, da sem to jezikovno posebnost v svojo kratko zgodbo vključila tudi sama. Zdi se mi, da se mi ista stvar vleče skozi vsa ta leta.«

- *Rekli ste, da ste se v našo pokrajino vračali kot učiteljica slovenskega jezika.*

Ali temeljijo vaše tokratne pripovedi na osebnih pedagoških izkušnjah?

»Te zgodbe so nastale kot neke vrste »hommage« moji učiteljski dejavnosti. Poučujem slovenščino, učila sem jo tudi na osnovni šoli in gimnaziji v Sloveniji, zdaj pa petnajst let delam na avstrijski gimnaziji. Zelo zgodaj, pri svojih triindvajsetih sem začela uvajati slovenščino v osnovne šole v Avstriji v južnoštajerskem prostoru. In po vseh teh letih predstavljajo te moje zgodbe zaokroženo življenje zaledja čezmejnosti ali obmejnosti in so v tej zbirki zbrane skozi perspektivo učiteljice. Pripovedi so seveda fiktivne, sem pa nekako poskusila ujeti duh tega delovanja in pa tudi časa.«

- *Kako so vas kot prišlico sprejeli v Radgonskem kotu?*

»To pojasnujem tudi v uvodu k tem kratkim zgodbam. Moram poudariti, da trenutno delam z dijaki, ki so Slovenke in Slovenci, obiskujejo pa avstrijsko gimnazijo. To je edina takšna šola v vsej Avstriji, torej to ni slovenska gimnazija, kot jo imajo Slovenci v Celovcu. Mi imamo avstrijsko gimnazijo in ponujamo slovenščino kot maturitetni predmet za naše Slovence. Sama prehajam to mejo že od zmerom, od otroštva, kot zaposlena pa od svojega triindvajsetega leta. Zmerom rečem tudi svojim dijakom – kakor koli se že sliši, je to temeljna izkušnja vseh, ki delamo v tujini –, da moramo biti vsaj za pikico boljši, da smo lahko enaki. Tudi moje

osebno občutje je takšno. Kot Slovenka delam v avstrijskem prostoru – prosta sem takrat, ko so Avstrijci, torej poleg slovenskih praznujem tudi avstrijske praznike, jem

Pedagoginja, publicistka in pisateljica Norma Bale (foto: Silva Eöry)

avstrijsko hrano, ki ima sicer slovenski podoben okus, ampak je vseeno malo drugačna v receptih –, moram pa priznati, da imam kljub temu občutek tujstva. In sem vesela, ko se vrnem v matično domovino čez tisti most.«

- *Kakšne izkušnje imate, so posamezni slovenski zamejski prostori – denimo Porabje in Radgonski kot – med seboj sorodni? Ali nas povezuje občutje obmejnosti?*

»Odvisno, s kom in kako se o tem pogovarjamo. Če gledam Slovence, ki obiskujejo našo avstrijsko gimnazijo – oni niso zamejci. Oni so Slovenci, ki so se odločili za šolanje v tujini in so vsakodnevni izobraževalni migranti. Ta tujina je od meje oddaljena mogoče kilometer, dva in večina dijakov se vrača čez mejo v Slovenijo. Potem imamo na drugi strani dvajset tisoč Slovencev, za katere – po nekih poluradnih podatkih – menimo, da so delovni migranti, torej iščejo delo vsakodnevno čez mejo. Svojo

eksistenco vzdržujejo tako, da delajo v tujini in se dnevno ali tedensko spet vračajo. Kar se pa tiče samega zamejskega prostora v Radgonskem kotu, moramo izpostaviti Kulturno društvo Člen 7, ki naredi vse, da bi člani tamkajšnje skupnosti govorili slovensko. Tukaj bi se rada navezala na gospodarstvo, ki v zamejskem prostoru zmeraj nekako narekuje tudi odnos do kulture, jezika in šolstva. Gornja Radgona in Radgona, ali nemško Bad Radkersburg, imata tradicionalno dobre medsosedske odnose. Veliko večmilijonskih projektov izvajajo na obeh straneh in je zato ta odnos do slovenstva, vsaj uradno, drugačen. Ko pa sem sama začnjala, je bilo zelo veliko prikritega – recimo temu – šovinizma in določene stvari se še zmerom čutijo, vendar bistveno manj, odkar je Slovenija v Evropski uniji. Ampak če gospodarstvo ni dovolj močno in če tudi politika ne da teže zamejskemu

pisanja?

»Kakšno težko vprašanje! V svoji magistrski nalogi sem mu posvetila dvesto strani ... Trenutno ugotavljam, da obstaja novejši izraz »beli feminizem«, ki je naredil celo korak dlje. Govori namreč o poskusu nadvladovanja belih žensk v feminističnih poljih nad drugimi skupinami žensk. Vsekakor pa, ženske avtorice so absolutno premalo zastopane, navsezadnje tudi v knjižni zbirki, v kateri je izšla moja tokratna knjiga, sem menda komaj tretja ustvarjalka. Premalo žensk je v berilih in, ja, mislim, da obstajajo razlike. Določena občutja lahko v resnici relevantno popišemo samo ženske. Menim torej, da ženska literatura kot taka obstaja – na voljo je niz dokazov za to –, ampak književnosti seveda ne gre vrednotiti po tem kriteriju. Niti slučajno.«

- *Kaj menite o tem, da je bila vaša knjiga prevedena v porabsko slovensko narečje?*

»Zelo sem počaščena. Ustvar-

Misel tedna

»Smo kot knjige. Večina ljudi vidi samo naslovnico. Nekateri preberejo le uvod.

In bo le nekaj oseb, ki bo poznalo vsebino.«

Émile Zola

prostoru, postane le-ta prepuščen samemu sebi. Tudi v šolskem pogledu.«

- *V uvodniku vaše zbirke urednik Franci Just premišljuje o obstoju t. i. ženske literature. V pripovedih se ukvarjate z odnosom žensk do nadrejenih, do otrok, do neznancev v gozdu. Ali lahko torej govorimo o posebnem »ženskem« načinu*

jalce v Porabju poznam, vem, kaj delajo, srečujem jih že vrsto let. Zame je to velik kompliment in samo želela bi si lahko, da bi te moje zgodbe Porabke in Porabci tudi prebrali in si o njih ustvarili mnenje. Hvaležna sem za vse vtise in izkušnje, ki sem jih dobila iz Porabja.«

dm-

PREKMURJE

Altrad Liv

Na Goričkom nega dosta prilik, ka bi lidge delo najšli, vej pa bar malo vekše firme leko skor preštemo na prste ene roke. V rogašovski občini Pri Svetom Juriji so v osemdesetih lejtaj preminaučoga stoletja nape-lali firmo Liv iz Postojne, ka je na Goričkom gorpostavila svojo fabriko, svoj obrat, steri je na začetki delo davo okauli 120 delavcom, steri so redili mešalce za beton in ške druge podobne škeri.

Znamo, ka je socializem propadno, v kapitalističnih cajtaj pa je nej tak léko preživeti, vej pa je konkurenca velka. In tak se je en tau proizvodnje po par lejtaj preselo v Mursko Soboto, na Goričkom pa je bilau furt menje delavcov. In te se je zgauldilo ške tau, ka je postojnska fabrika leta 2004 svoj gorički obrat prodala francuski firmi Altrad. Pred par kedni so delavci, tej je zdaj samo ške 25, dau-bili glas, ka de njihova gorička fabrika dozaprila svoje dveri. Delavcom so ške povedali, ka do jim vöplačali vse obveznosti delodajalca po pravica, stere jim po zakoni pripadajo, in tau v višini sto procentov. Ta pred-nji so raztolmačili, ka so se lastniki (tulajdonosok) odlaučili, ka té stopaj napravijo zavolo toga, ka so v Sloveniji preveč visiki stroški dela (plače, porcije in tak tadale). Proizvodni program selijo v svojo rovaško firmo Altrad Limex (Dolnji Miholjac), gé tüdi redijo mešalnike betona.

Ka škemo, v cajti globalizacije so ške bole kak so bili kdakoli prva, penezi sveta vladar. Dozdajšnji rogašovski župan Edvard Mihalič, steri je trnok čemer in žalosten, ka se je tau zgauldilo, je napovedo, ka do enoga od delavcov zaposlili na občini, pauleg toga pa naj bi dva, če se odlaučita, ka v zidini obrata zaženeta svoj poseu, finančno podprli.

Silva Eöry

JOŽA BAČIČ - PENZIONISTKA IN NEKDEŠNJA VZGOJITELJICA (2.TAU)

V preminauči novinaj smo predstavili prvi tau intervjuja z Jožo Bačić od Grada. Dosta je pripovedjala o svoji mladosti pa o tom, kak se je v Maribori vözašaulivala za vzgojiteljico. Po tistom je prišla nazaj v Prekmurje: »Zavolo toga, ka sam mela socialno štípendijo, stero mi je davala soboška občina, sam ges mogla pet let v občini delati kak vzgojiteljica. Če toga ne bi napravila, bi mogla penenze nazaj dati. Leta 1978, gda sam ges zgotovila šaulo, so se v Murski Soboti odperali nauvi vrtci, tak so fejst nücali vzgojiteljice. Istina pa gé, ka sam ges te že mela držino, vej pa sam te, gda sam odila v štrti letnik, rodila čerko Patri-cijo. Peti letnik sam že te z detenom delala.« Z možom sta te že vküper živila

v Maribori pa sta že dosta odila h Gradi, vej pa je njegva mati tam živila: »Meni je nej glij šlo po žilaj, ka bi prišla nazaj v Prekmurje, vej pa bi rajši v Maribori ostala, gé je mauž že tüdi delo meu v firmi Marles. Ali njega je vleko domau pa sva tak prišla nazaj.« Oba z možom sta se od Grada na delo vozila v Mursko Soboto, več let z busom, sledkar že z autonom: »Nevola je bila tau, ka si skor celi den biu od dauma. Pri Gradi je vrtca za mlajše nej bilau, tak ka je najno čerena gospa pazila. Pauleg toga je moja tašča fejst betežna gratala, tak ka je bila furt v posteli. Tak sva furt silo mela za domau. Tau je ške nej bilau zadosta. Tašča je v cerkvi zvonila, tak ka sva te tau müva mogla prejkvzeti. Prva kak sva šla na bus, sva v cerkvi üttran-co zvonila, gospo Juhnovo pa sva prosila, ka je ona paudne zvonila, večer ali pa če je što mräu, smo pa te ške mi zadvečarka zvonili. Tistoga cajta so rejsan same nevole bile.«

Joža Bačić pravi, ka je trnok rada bila vzgojiteljica. Čiglij je te, gda se je za tau šla šaulivat, nej točno znala, ka jo čaka, se je pokazalo, ka je tau rejsan delo za njau. »Mene so deca fejst zanimali. Nikdar sam nej bila rada, gda so moje sodelavke gücale,

ka so deca vsa gnaka. Ge sam pa pravla, ka so gnaki ali tüdi vsakši za sebe. Nej so vsi od istoga rama, nemajo vsi gnake vzgoje, vse so načiša deca. Zavolo toga sam mela malo probleme v službi, ka sam

Babica z vnükicama Izabelo in Ajdo (Kejpr: osebni arhiv Jože Bačić)

nej stela glij tak delati. Sigdar sam stela neka ovak delati, sigdar sam si neka nauvoga vözmišlavala,« pove sogovornica, stera je hvaležna direktori soboških vrtcov Daneti Katalini-

Joža Bačić z mlajšimi iz vrtca za fašenek (Kejpr: osebni arhiv Jože Bačić)

či, steri njoj je dopüsto, ka je šla študerat pedagogiko montessori: »Te pa se je potrdilo tisto, ka je vsakše dete za sebe in trbej s sakšim inači delati. Te sam tüdi dosta okauli odila, vej pa sam hospiterala tüdi v Rimi pa Parizi, šaulivala pa sam se tüdi v Salzburgi. In te se je v zadnji lejtaj mojoga dela tüdi pri nas v vrtcaj dosta vöminilo pa je fontoško gratalo, ka trbej, nej samo sakšo dete, liki tüdi sakšoga stariša ekstra obravnavati.«

Metoda montessori pedagogike se je spoj dobro pokazala, gda je šla delat v vrtce v romsko naselje Pušča, kama so te mlajše davali tüdi nejromski stariške: »Tau so bila najlepša leta moje službe. Tam sam preživela šest let.

Joža Bačić je napisala tüdi knjigo z naslovom Iz našega vrtca

Mela sam tau srečo, ka sam dobila enoga romskoga pomočnika, mladoga Rudaša, steri je steu z menov delati. Montessori pristop je takši, ka ti zrankoma neka nastaviš,

mlajši pa se te sami odlaučajo, ka do celi den delali. Istina pa gé, ka si ti te nika nej fraj. Samo če ti tau rad delaš, je tau tak dobro. In vidiš, ka deca sami vse napravijo, ti pa jih samo opazuješ in gledaš.« V tistom cajti pa se ja na žalost v njeno telau že naselo beteg, levkemija, tak ka je zavolo njega po štirideseti lejtaj dela, nazadnje je bila v vrtci v Bakovcaj, odlaučila, ka de v penzijo. »Rada sam delala pa vseposedi so me cufzvali pa sam nej znala povedati,

ka nej. Nika sam nej čütüla pa mi je gnauk samo naša küjarca pravla, ka če vidim, kak ges po varaši odim, kak če bi pidjana bila. In te se je pri padari pokazalo, ka mam povišane levkocite. Čiglij so mi pravli, ka mam levkemijo, sam ške devet let delala pa te sam se začnala redno vračiti. Tak ka sam s kemoterapije šla direkt v penzijo. Brodim, ka je tak moglo biti.«

Vala Baugi, je gnes zdrava, tak ka se je odlaučila, ka v domanji župniji pomaga in mlajše vči veronavuk. »Ge sam že od malih nauvörna, čiglij sam te, gda sam začnala delati, tau nej mogla telko pokazati. Gda sam betežna gratala, san se Baugi zahvalila, ka sam tü, gé sam, ka ške živem. In te me je naš župnik proso, ka

naj ges prejzvemem verouk. Ge sam njemi pravla, ka sam ges vörna, nej pa sam ge tak svetniška. On pa je pravo, ka mo ges tau güvišno dobro delala. In tak že drugo leto včim verouk,« pravi trikratna babica, stera je vesela, ka se je deset let po rojstvi čerke naraudo ške sin Timija, steri s svojo ženo in sinom žive v istom rami kak njiva z možom. Trbej ške povedati, ka je že duga leta botra enoj dikličini v Afriki, v Zambiji, steroj že duga leta pošila penenze za njeno šaulivanje.

Joža Bačić se rada spominja tüdi sodelovanja s porabskimi vrtci. »Meli smo en projekt, zvau se je likovni tabor, steri je biu v Murski Soboti, Salzburgi pa v Opatiji. Pa smo te porabsko deco pa ženske tüdi cuj povabili, tak ka so oni keden dni pri nas v Soboti bili. Tau so bili rejsan lepi cajti.« pčravi sogovornica in na konci ške cujda: »Lepau vas vse pozdravljam, spoj tiste, steri me poznate. Rada bi vam ške pravla, ka bi bilau lepau, če bi svojo domanjo rejč ške naprej gordžali pa je ne bi pozabili. Znam, ka je svet takši grato, ka bi vsi samo angleški radi güčali, naša dužnost pa gé, tak nas na etoj strani granice kak vas na drugoj, ka prekmurščino in porabščino ne pozabimo.«

Silva Eöry

Tradicionalni slovenski medeni zajtrk tudi na Osnovni šoli Jánosa Aranya

Medeni zajtrk je v Sloveniji postal tradicionalen, saj ga imajo slovenske šole in vrtci letos že dvanajstič. Bistvo tega

Aranya smo 16. novembra pripravili slovenski medeni zajtrk. Udeležili so se ga učenci obeh slovenskih skupin in

čebelarstvu. Učenci, ki obiskujejo slovenščino, so pripravili kratek kulturni program. Nato smo se okrepčali z

mo enkrat letno, tudi pri nas preraste v navado in da bodo starši pogosteje skupaj z otroki zajtrkovali zdrave obroke,

Učenci obeh slovenskih skupin z učiteljicama Metodo Perger in Judit Domiter ter čebelarjem Lacijem Kovačem

Tradicionalni slovenski zajtrk: kruh z maslom, med, jabolko in mleko

dogodka je otrokom približati zdrav obrok, prav tako pa jim predstaviti eno najbolj zdravih in hranljivih živil – med. Na osnovni šoli Jánosa

razredi, ki jih obiskujejo. Povabili smo števanovskega čebelarja Lacija Kovača, ki nam je povedal veliko zanimivosti o čebelah, medu in

zajtrkom, ki vključuje kruh, maslo, med, jabolko, čaj ali mleko.

Upamo, da tradicija zdravega medenega zajtrka, ki ga ima-

med katerimi gotovo ne sme manjkati kakovosten med.

Metoda Perger in Judit Domiter

ADVENTNI ČAS JE PRIŠEL

Spet smo se včakali adventni sveti čas, čas pričakovanja, tihote pa tudi zorjenic. Meni je ta čas imeniten, ka sem pred dobrimi sedemdesetimi leti vsakšni den v adventnem svetom časi leko s svojo drago prababico in s staro mamó šla k zorjenicam. Vse tau leko zdajšnja deca sploj nede dala valati. Zdaj so drügi časi, ali gli tomi je Bog isti eden.

Čüla sem po slovenskom Radioni Ognjišče, ka je gospodin Bog tišine pajdaš. Vóra je sad lübezní, v tihoti leko moliš ali molimo. Vóra, vüpanje, lübezen, vse tau je najbolje potrebno. Sploj pa v tom nevarnom svejti, gde so navzoče nevole, betegi, preganjanja pa bojne, v steraj dosti očetov zgibi življenje. Leko povejmo, kak so inda svejta naši starci povedali, da de brat brata strejlo. Mi, deca, smo jih pa z lampi pa očami gledali, kak de se tau leko zgodilo. No, vidite,

vse tau je že tü okoli nas, že skor leko povem, da je tak. Vüpajmo se v Gospodnomi Bogi in sveti materi B. D. Mariji. Kelkokrat so naši predniki po dugi zimski večeraj vküppišli, nej samo te, gda so goščice lüpali ali perje česali. Vküp so odli, se pogučavali, molili pa spejali. Vse tau je minolo. Moderna tehnika je vse tau spremenila. Dapa Bog je samo eden. Če bi zdaj tej starci nazaj prišli, bi nej znali, gde so. Moja draga prababica je v prvi bojni moža zgübila, tak ka so moja stara mama svojoga očó nej poznali. V drügi svetovni bojni je pa vnuk biu zgrablenec, ravno je te slüžo pri sodakaj, potistim pa je biu zgrablenec v Rusiji.

Leta 1948, gda je domau prišo, je takša velka zima bila, takši velki sneg spadno, ka meni je samo glava vögledala, on je prišo domau tak nevolen, ka so ga Csabai Bandi bači, steri so bili školnik pa kantor v naši vesi, nej spoznali. Mi deca smo nej meli toplo obleko, nej je bilo nej penez pa nej gvanta, tak veliko siromaštvo je bilau. Dapa lüstvo je enomi drügomi pomagalo. Te svet več vsega toga ne pozna. Prišo je Rakošijev režim, malo blaga je bilo pa tisto strašno drago, črevle se je tö nej dalo küpiti. Ka smo pripauvali, smo pa vse mogli dojdati. Semem, ka bi na drügo leto njali za sejanje, smo mogli skriti, ka bi ešče tisto tö vkrej vzeli. Büo je eden, ka so ma gučali besügó (špijon). Moj stari očó so ga gnok za rejkli zgrabili pa so ma povedali, idi domao pa tvoja čednoga očó pitaj, če kaménje taposeja, ali te pšenica vöpride? Moja prababica so nesli svinjam falične krumpline pa so jih zatoga volo gorzglasili, ka gestejo takši, ka nemajo gesti, ona pa svinjam nese krumpline. Zatoga volo so mojga staroga očó na tri mesece v vauzo zaprli. Vidite, Bog ne daj, ka bi se tau ponovilo.

Naša država je Devici Mariji darüvana, vüpajmo se v njoj, da bo nas varovala od vsej nadlog pa vodila v prihajajočem letu 2023.

Vera Gašpar

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Odpelali so nevarne odpadke

Kosavna fabrika nej samo v Železni županiji pa v Porabji bila irrašnja fabrika, poznali so go po cejlom rosagi pa po svejti. Zato, ka so se fejst dobre kose redle pa tau vse ročno v kovačnici. V kosavnoj fabriki je sploj dosta lüstva delalo iz cejloga Porabja, iz vsikše naše vesi. Zaman so dobre kose pa naslednje že vsefele delali, sable, traktorkabine, plüge, brane, vse tašo, ka je iz železa bilau, leta 2001 so itak mogli vrata zaprejtí. Potejm je sploj dosta lastnikov bilau, steri so fabriko fal dolaküpli, vrejdnosti so vödali, potejm go pa tadale odali. Leko povejmo, ka gnesden že samo stené stojijo pa tisti stari mašini, s sterimi so gnauksvejta delali, kak npr. farkaš klapači.

Monoštrska občina je že večkrat probala nišo funkcijo vönajdti za kosavno fabriko, depa dotejga mau zavolo penez pa zavolo dosta nevarni odpadkov, ka je v fabriki pa pod fabrikov, se je nej posrečilo. Letos je občina z vladno pomočjo v prvi fazi vcujstani-la tavoziti nevarne odpadke iz tej objektov. V prvi etapi se je 579 ton odpadkov tazvozilo, potejm pride rekultivacija tal, naslednje de se pa zidalo. Nevarne odpadke je Zala-Müllex d.o.o. odpelo pa uničo, tau delo je 19 kednov trpelo. Od 579 ton odpadkov je 247 ton nej nevarnih, 258 pa nevarnih odpadkov bilau. Med tejmí so bile farbe, olje pa 800 kilogramov salonitni plošč. Zdaj ka so nevarne odpadke odpelali, se začne rekultivacija, depa k taumi 1 milijardo forintov de trbelo. Vlada je od tauga že naredla sklep, zdaj se poiščejo tista ministrstva, stera do kompetentna. Občina vüpanje ma, ka baudejo pejnazge pa de se delo z rekultivacijo nadaljevalo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Pahor sprejel Natašo Pirc Musar

Novoizvoljeno predsednico države Natašo Pirc Musar je dva dni po volitvah na neuradnem srečanju v predsedniški palači sprejel odhajajoči predsednik republike Borut Pahor. Prvo srečanje sta oba označila za pristržno in ljubeznivo. Nataša Pirc Musar je hvaležna, da bo Pahor z njo podelil svoje desetletne izkušnje na tem položaju, kadar koli bo treba. Predvsem se bosta posvetovala o procesu Brdo-Brioni, saj se zavedata, da sta mir in stabilnost v tej regiji izjemno pomembna, tudi za celotno Evropo. Pogovarjala sta se tudi o nestalnem članstvu Slovenije v varnostnem svetu. Nataša Pirc Musar se bo s Pahorjem posvetovala tudi o tem, katera pot v tujino bi bila tista, ki bi morala biti prva. Oba menita, da bi morala biti tudi njena glavna pozornost usmerjena na Zahodni Balkan. Po mnenju novoizvoljene predsednice je Pahor naredil ogromno na področju sprave, ceni pa tudi vse, kar je naredil za Slovence v zamejstvu. Sama obljublja, da bo to politiko in držo do Slovencev za mejo nadaljevala. Nataša Pirc Musar bo petletni mandat predsednice republike nastopila 23. decembra, saj se trenutnemu predsedniku mandat izteče dan prej. Še pred tem bo prisegla pred poslanci v državnem zboru.

Predsednik Pahor odlikoval štiri vrhunske športnike

Predsednik države Borut Pahor je štirim slovenskim vrhunskim športnikom »za izjemne športne dosežke, uveljavljanje Slovenije na svetovnem športnem prizorišču in navdih« vročil državna odlikovanja. Zlati znak republike Slovenije so na slovesnosti, ki je bila v predsedniški palači v Ljubljani, prejeli potapljačica Alenka Artnik, motokrosist Tim Gajser, kolesar Tadej Pogacar in judoistka Urška Žolnir Jugovar.

V VRTCU GORNJI SENIK SMO OBELEŽILI DAN SLOVENSKE HRANE

V našem vrtcu smo skupaj z otroki praznovali Dan slovenske hrane, ki smo ga obeležili

Slasten zajtrk na pogrneni mizi

Spremenili smo se v male čebelice

s slovenskim zajtrkom. Na krožniku so nas čakali mleko, maslo, kruh, med in jabolko. Slogan letošnjega Tradicionalnega slovenskega zajtrka, katerega namen je pomagati pri osveščanju in predajanju

Otroški odtisi dlani. Nastale so čebelice

ključnih sporočil ob dnevu slovenske hrane, se glasi: »Zajtrk z mlekom – super dan!« Z otroki smo se zato pogovarjali o pomenu mleka v naši prehrani ter tudi o tem, od kod izvirata mleko in maslo. Pri tem pa nismo pozabili niti na čebelice, do katerih naši otro-

ci gojijo še posebej pazljivi odnos. Igrali smo se igro čebele, izdelali pokrivala za glavo, ki

so predstavljala čebele, naredili barvne odtise svojih dlani v obliki čebelic in jih nalepili na palice, prepevali pesem Čebelar, se igrali prstno igro Tukaj je panj ter si ogledali krajši film o življenju čebel in pome-

nu čebeljih pridelkov za naše življenje. Na dan Tradicionalnega slovenskega zajtrka so se otroci še posej trudili, da bi bili pridni in delavni – tako kot prave čebelice. To smo vzgojiteljice takoj opazile in jih tudi pohvalile.

Zapisala: Andreja S. M.

Pod Srebrnim brejgom ...

... je prva ženska predsednica gratala. Depa, nemo od toga pisali, od toga to nej, sto njoj je za tau gratuléro pa sto nej, od toga ranč tak nej, kak de se politično vrejmen vöminilo pa kak se komi po tejm lače trausijo. Bole povejmo, ka vse se je eške nej zgotovilo. Po prvoy prezidentici se je na eške ene volitve šlau. Lokalne se zovejo. Velke pa male občine so svoje nauve župane daubile. Depa, vsikša gvüšno, ka nej! V eni občinaj do v drügi kraug šli. V nji se je nej malo lüdi nutzglasilo, stari bi radi prvi, najbolje prejdnji bili. Tak do se volitve v Sloveniji eške gnauk podukšale. Na konci de vse tak, kak lidge vözvolijo. Kak vsigdar pa de se leko na velke čülo: Demokracija je zmagala! Gda se kaj takšnoga leko čüje, nisterne že straj za šinjek lovi. Pravijo, ka steri takše na velke krčijo, se že vcejlak vöminijo. Vcejlak po svojoj glavaj začnejo delati, nikše brige več za tetico demokracijo nemajo. Depa, kak se tau povej; živi bili pa mo vidli.

Vidli pa smo velko, najvekse senje knjig na svejti, v Frankfurti se tau godi. Tam vsikšo leto en rosag za tistoga vözglasijo, steri »v fokusi« gé. Tau znamenüje, ka se od njene literature največ pripovejda, je v srejdi vsega, ka se godi. S tem se velka medijska reklama njenoy literaturi pa rosagi dela. Tau leto je Slovenija tau čest mejla. Senje je minaulo, zdaj se samo čaka, ka se leko iz toga narodi. Gvüšno, ka je tau velki kapital, iz steroga mora kaj dobroga vöpriti. Najbole se na tau čaka, kelko slovenski knjig de se v drüge rejči prejkspisalo. S tem pisatelom to kaj v žepko spadne. Pa nej samo tau, za dugšo sodelüvanje zmejs med »velkimi« pa »malimi« de šlau. Gda od »velki« pripovejdamo, od bole pejneznati gučimo. Začnilo pa se je slovensko senje knjig to. Slovenski knjižni sejem se zove. Po dugi lejtaj se knjige vö iz Cankarovoga dauma selijo. Zaprav, senje nazaj »domau« dé, na Gospodarsko razstavišče, tam se je 50 lejt nazaj vse tau oprvim zgodilo. Malo si numere poglednimo: na 1500 kvadratni mejteraj de 88 založniški hiš (firme, stere knjige vödavajo) svoje knjige na štandaj melo.

Na senji se pisateli pa pisatelice srečajo, na velke de se od knjig pa problemov kaulak nji pripovejda. Zvün toga de se dosta štelo, pisateli do po ljubljanski šaulaj ojdli. Na velki svetek slovenske knjige lidge iz drügi rosagov to pridejo. Na slovenskom senji knjig de ranč tak en rosag »v fokus« postavljeni. Letos tau Španija gé. Brezi nagrad pa nikak néde. Že po starom programi se knjiga leta vözglasí pa najbaukša prva knjiga mladoga pisatela ali pisatelice to. Ka bi za lidi zvün Ljubljane vse bole falo bilau, so si organizatorge rejsan nika trno simpatičnoga vözbrodili. Steri na senje z busom ali cugom šké priti, samo 25% vrejdnosti karte plača. Tisti, ka nedo na senje šli, si leko vse prejk interneta dva kedna dojpoglednejo. Na senji do se na Elo Peroci spominali. Stau lejt je minaulo, kak se je narodila. Gospa Ela eške gnes za eno najvekši pisateljic za mlajše vela.

Naš Srebrni brejg pravi, ka ta drženca, stera je leko balon, za istino živé. Pravi, ka je nej samo gnauk prejk njega letejla. Mi pa vejmo, ka naš brejg ne vej lažati.

Miki Roš

Moj dežnik je lahko balon je ena od vnaugi knjig, stera je Ela Peroci napisala. Od toga pripovejda, ka vse se leko v mlašeči glavaj narodi. Tau niške ne more dojstavití. Pa eške tau, kak bi lepau bilau, če bi vözraščeni lidgé kaj mlašečoga dale nutrik v sebi nosili.

MADŽARSKI IGRALEC, KI JE DAL GROZEČO PODOBO GROFU DRAKULI

Malokateri madžarski filmski igralec se lahko pohvali, da ga poznajo širom po svetu, in to tudi več kot pol stoletja po njegovi smrti. Eden med njimi je *Béla Lugosi*, ki je leta 1931 odigral glavno vlogo v znamenitem ameriškem filmu *Drakula* in ga odtlej povezujemo z grozljivim vampirjem iz domišljije irskega pisatelja *Brama Stokerja*.

Prva polovica življenja *Béle Ferencza Dezsója Blaskója* – rojenega 20. oktobra 1882, torej natanko pred 140 leti – je zavita v meglo. Čeprav se je večina zapisov in dokumentov iz tega obdobja izgubila, poznamo nekaj dejstev o kasnejšem igralcu. Vemo na primer, da je na svet prijel v mestu Lugos (danes Lugoj v Romuniji), o njegovem poreklu pa se mnenja že razhajajo. Lugosi je sicer trdil, da se mu v žilah pretaka plemiška kri, bolj verjetno pa je, da je bil njegov oče poslovođa hranilnice in skregan s svojim sinom.

Mladi Béla je bil po obetajočih igralških začetkih v Temesváruju, Debrecenu in Szegedu sprejet med epizodiste Narodnega gledališča v Budimpešti. Leto 1914 ga je najti že med vojaškimi prostovoljci, kmalu je bil povišan v poročnika. Čeprav ni dokazano, da bi prejel kakšno odlikovanje, njegovi sodobniki pričajo, da se je pogumno boril tako na ruski kot italijanski fronti. Leta 1915 ga je hudo ranil rafal iz strojne puške, leto dni kasneje pa je doživel živčni zlom. Zaradi vsega tega je postal odvisen od morfija, zato so ga odpustili iz vojaške službe.

V zaledju je hitro okreval, se leta 1917 prvič poročil in pod psevdonimom briljiral v nemih filmih. Zdelo se je, da je uspel, toda politično udejstvovanje mu je preusmerilo kariero. Za levičarske vrednote je v Aradu demonstriral že pred vojno, zato ni čudno, da se je leta 1919 s polnim elanom vrgel v gradnjo madžarske Republike sovjetov. Kot vodja igralškega sindikata je kmalu prišel v ožji krog kulturnih voditeljev, ko pa je država ljudskega komisarja *Béle Kuna* propadla, je moral zapustiti svojo domovino. Njegovo ženo je skrbelo za starše, zato se mu ni pridružila in se v odsotnosti igralca celo ločila od njega.

Sprva je gledališčnik živel na Dunaju, a se je neprestano bal, da ga izročijo madžarskim oblastem, ali pa ga dajo preprosto ugrabiti in obesiti. Zato je emigriral v ZDA, natančneje v New York, da bi si iz nič znova ustvaril eksistenco. Najprej se je pridružil gledališki skupini, ki je zabavala izseljene Madžare, kasneje pa je nastopal tudi v ameriških filmih. Ker ni znal niti

besede angleško, se je vloge »nadudlal« na pamet in svoj nevsakdanji naglas nadomestil s sugestivno igro.

Lugosi je stopil v peto desetletje življenja, ko ga je zapustila tudi druga žena. Dolgo

Prizor iz ameriškega filma *Drakula* – leta 1931 je vlogo odigral Béla Lugosi (1882–1956), ki ga še dandanes istovetimo z likom vampirja.

si je kruh služil z malovrednim komedijantstvom, nakar se mu je poleti 1927 nasmešnila sreča. *Hamilton Deane* in *John L. Balderston* sta se odločila, da na oder postavita Stokerjev roman *Drakula* iz leta 1897, nista pa našla nobenega priznanega igralca za glavno vlogo.

Takrat sta odkrila tujca z nevsakdanjim naglasom, ki pa je zaradi tega deloval eksotično in grozeče. Po zaslugi tematske karizme Lugosija je igra požela bučen uspeh in kmalu so jo predstavili v pomembnejših velemestih ZDA. Odločevalci pri podjetju Universal so zavohali bajen zaslužek, zato so začeli priprave na filmsko priredbo zgodbe. Lugosi – po svoji tretji ločitvi – dolgo ni prišel v poštev za glavno vlogo, končno pa je vendarle uveljavil svojo voljo. Na izbiro producentov je močno vplivala tudi smešna vsota, ki jo je madžarski igralec zahteval kot plačilo za svoje delo – znašala je le odstotek proračuna grozljivke, ki je na kinematografska platna prišla 12. februarja 1931.

Vsa ta zmešnjava dokazuje, da so pripravljenci filma orali ledino, kajti ameriško občinstvo poprej ni videlo nobene srhljivke z nadnaravnim pridihom. Lahko bi se tudi zgodilo, da gledalci, izmučeni od nedavne svetovne gospodarske krize, ob filmu le skomignejo z rameni. Filmarji pa so imeli srečo: svežina in razburljivost produkcije sta naredili svoje, film je izzval skoraj hi-

sterične odzive. Béla Lugosi je pri svojih 49 letih prispel na vrh in ni niti slutil, da ga odtlej čaka le še propadanje. Njegovi delodajalci so namreč hitro ugotovili, da se ga da izplačati z drobižem in da se ne bo pogajal za višje honorarje. Lugosi je zaradi tega tako obubožal, da je moral leta 1938 najeti posojilo za kritje stroškov bolnišniškega zdravljenja svojega sina.

V ameriškem šovbiznisu v 30. letih 20. stoletja je delovalo absurdno, če je hotel biti igralec vsestranski in je prvi večer pel kuple v veseloigri, drugi večer pa kot ključni lik globokomiselné drame premišljeval o etičnih dilemah. Zaradi tega je bil Lugosi ukalupljen v grozljive vloge, kar pa ga je spravilo v težko depresijo. Njegov glavni tekmeč *Boris Karloff* je postajal vse bolj priljubljen kot on, česar ni mogel preboleti niti ob boku svoje četrte žene.

Zavoljo poškodbe v prvi svetovni vojni je igralca mučila nevralgija, ki jo je sprva zdravil s hišnimi praktikami. Kasneje je bolečine blažil z morfijem in počasi postal odvisen od tega mamila, ki mu je za kratek čas osvežilo telo in dušo. V svojem podrejenem položaju je sprejemal vse slabše vloge: med drugimi rasistično karikaturo Kitajca, ki lovi magične Konfucijeve medalje; mrkega strežaja, ki straši sobarico s slabimi živci; zblaznelega genija, ki je prepričan, da v njem prebiva vampir.

Béla Lugosi je od filma do filma korakal proti stečaju, zato je bil pripravljen odigrati kakršno koli vlogo. Počasi je izgubljal ves ugled, leto 1953 pa mu je prineslo nov udarec – zaradi stalnega pomanjkanja ga je zapustila tudi četrta žena. Leta 1956 je na promocijski turneji svojega zadnjega filma 74-letni, z mamili zasvojeni Béla Lugosi izrekel komaj kakšen razumljiv stavek, zato so ga – v strahu pred škandalom – odslovili.

Nekaj tednov kasneje, 16. avgusta, je agonijo umetnika, ki je zapravlil ves svoj talent, zapečatila srčna kap. Truplo je odkrila njegova veliko mlajša peta žena, ki je bila sicer njegova velika oboževalka.

Nečesa pa ne smemo tajiti: igralci, ki so Bélo Lugosija v aktivnih letih prekašali v priljubljenosti, niso ustvarili takšne trajne slave kot madžarski zvezdnik, ki je prehodil trnovo in vijugasto življenjsko pot. Če namreč pomislimo na sedmograškega (transilvanskega) grofa Drakulo, se nam pred očmi brez dvoma prikaže grozeča podoba Béle Lugosija s črnimi lasmi in markantnim obrazom.

-dm-

Ilustracija: Szilveszter Bartkó

... DO MADŽARSKE

Letos bomo imeli skromnejši božič

Vsaj tako kažejo podatki raziskave, ki jo je opravil kreditni monitoring Cofidis na vzorcu 500 vprašanih. Čeprav 20 odstotkov vprašanih Madžarov tudi v sedanji druginji udobno živi od svojih dohodkov, jih 80 odstotkov pravi, da imajo v družinski blagajni primanjkljaj, ki je lahko tudi do 200 tisoč forintov mesečno. Družine mesečno potrošijo za živila povprečno 140 tisoč forintov, vsota se je od junija dvignila za 30 tisoč forintov. Verjetno je to eden od razlogov, da 18 odstotkov odraslega prebivalstva pravi, da sploh ne bo trošilo za božične praznike. Božična darila bo kupilo le 58 odstotkov vprašanih, pred tremi leti je svoje najdražje obdarilo še 78 odstotkov ljudi. Za darila ljudje – tisti, ki imajo vire v ta namen – namenjajo povprečno 47 tisoč forintov. Božično jelko bodo postavili v dve tretjini domov, v polovici le-teh bodo imeli umetne jelke. Žive jelke si lahko privoščijo le 30 odstotkov vprašanih, ki za drevo povprečno nameni največ 10 tisoč forintov. Za praznično dekoracijo jih 73 odstotkov ne namenja nobenega denarja. Tudi za praznični jedilnik bo namenjenega manj denarja, družine sicer vztrajajo pri tradicionalnih jedeh (ribe, ribja čorba, segedinski golaž, makova in orehova potica itn.), vendar želijo uporabiti cenejše sestavine.

Na leto se na Madžarskem izgubi 18 tisoč otrok

V enem letu je na Madžarskem več kot 18.000 prijav o pogrešanih mladoletnikih, od teh je 15.000 starejših od 14 let. To seveda ne pomeni, da je izgubljenih 18.000 otrok, saj so nekateri povratniki, ki lahko letno tudi do 50-krat izginejo, seveda pa vsak prijavljen primer debeli statistiko. Policija 30 odstotkov pogrešanih otrok najde v enem dnevu, 30 odstotkov v enem tednu, 35 odstotkov v enem mesecu, toda na leto imajo okoli 100 primerov, ko pogrešanega otroka ali najstnika ne najdejo. Vzrok izginotja pri najmlajših je največkrat mešani zakon, ko po ločitvi eden od staršev odpelje otroka v tujino brez dovoljenja drugega starša. Pri najstnikih gre velikokrat za klubovanje staršem ali strah zaradi slabših ocen.

MOJA MATI JE MARIJA BILA

Ropoš Miška bači, po iži Vajnini, v Ritkarovci živijo, tam na tistom brejgi, gde je največji sadovnjak kauli

rama. Od grūšk do sliv, črešnje, breskvi, vse kak eden püngrac, najlepšo je te, gda sprtolejt cvetejo. Te drejve so oni sadili pa vcepili, dosta med tejm je že več kak šestdeset lejt staro. Depa raste dosta mladi drejtō. Gda so je sadili, večkrat so njim prajli, ka s tauga oni že dosta haska nedo meli. Pa itak so meli, zaman so že skur osem-

Miška Ropoš iz Ritkarovca

deset lejt stari bili, gda so je sadili, zadobili so, ka so začnile roditi, zato ka Miška bači že več kak devetdeset zim so preživeli.

- *Miška bači, ranč kak sem nutra na dvera stau-po, ste djaboko na dva tala vrezali, zdaj go pa tak žmano djejte. Tau ste tō vi sadili pa vcepili?*

»Tau je moja domanja djabka, tau sem tō dja vcejpo že na stara lejta. Gda sem go posado, te so mena tau prajli, vej pa ti več s te djaboke tak neš djo, zdaj pa glejte tašo čūdo, tū sedim pa tau žmano djaboko djejm.«

- *Kakšna sorta je?*

»Tau so gujtrne, depa mam taše tō, na stere so inda tau prajli, ka so za reteše pa za lepenje.«

- *Te je tau nej staro drejve, če so vam tau prajli, ka zaka je sadite, vej ste pa stari za tau, ka bi vi s te drejve djabke dolabrali, nej?*

»Ta je nej stara, nega dvajsti lejt, ka sem go posado, depa djestajo taše, stere so

trestī, štirideset, petdeset pa že več kak šestdeset lejt stare. Te stare sem še z Gorejnjoga Senika prineso se

v Ritkarove. Še doma sem vcejpo dve, gda sem tam vertivo, eno sem sausadi dau, drūgo sem pa te posado, gda sem nazajprišo.«

- *Gda ste ladjen bili, te ste*

Molitvene knjige v stari porabščini, pisani z vogrskimi literami

doma vertivali?

»Nej, te sem že oženjeni biu, tū je en mali slamnati ram stau, dja sem pa namesto toga enga zidati sto za svojo družino. Depa tū doma so štirge mlajši bili, pa nej so se steli, nej so se mogli poglijati. Te sem dja z ženauv vret na Senik odišo v tisto malo leseno kučo, ka sem go emo. Dja sem

strašno dobro taščo emo, spoj dobra ženska so bili. Dja sem njej pravo, če papir napravi, ka tau, te grūnt moj baude, te dja tistoga staroga dolavtrgnem pa nauvoga zozidam. Če nej, te doma ostanem pa tam na svojom mo zido.«

- *Gde je biu vaš grūnt?*

»Tam vrkar pri Klübrni kak je Janezov brejg, tam smo mi doma bili. Sledkar je zadruga (szövetkezet) kak ram tak grūnt pa gauško prejkvzela, ram so pa dojraztrgali. Te je še drūgi svejt biu, te je nej tak bilau kak zdaj, ka tak drago bi zemlau leko audo.«

- *Sledkar vam je nej bilau žau, ka ste doladali, ta ste dali grūnt zadrugi?*

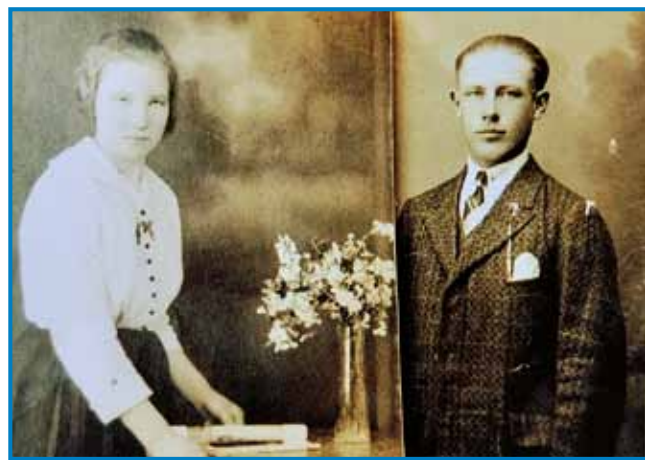
»Eti na Zemli tak živem, ka svojo tejlo sem daubo od Boga pa vse drūgo, ka mam, ka sem spravo, tau tō vse od Boga mam. Če je meni tau Baug za šenki dau, te tau ge vse za šenki dam tadale. Tau je tak, ka človek na té svejt nikanej

prineso pa ranč tak, gda mrdje, nika nede neso s seuv. Zdaj je tak, ka vse, ka sem emo, med mlajšami sem raztalo.«

- *Vi ste vsigdar fejst vörnī bili, fejst ste bogoboječi, tau ste vi od starišov erbali?*

»Ge sem brezi starišov goraraso, mali sem še biu, gda sta mati pa oča mrla.

Eno leto sem star biu, gda so mati mrlī, njau sem nej pozno. Oča je v Ženavca na železnici delo, tam je taše velke žakle noso na pleči gora na bagone, gda so pavri sildje pripelali. Tam si je

Njegvi stariške so trno rano mrlī

nika želaudec partrgo, kak so mena tau pripovejdali, pa on od tauga nikdar nej mogo voozdraviti. Gda sem dja šest lejt star biu, on pa trestī, te je on mrau pa te sem cejlak sam austo.«

- *Gda ste začnili tak fejst vōrvati pa zaka?*

»Ge sem nej emo materé, moja mati je Devica Marija bila. Ge sem sir k njej boga molo pa ona mena sir pomagala, gda sem v nevaui biu. Gnes sem že več kak devetdeset lejt star pa me še itak skrb ma, dü(h) sveti mi pa pamet ravna.«

- *Kak vejm, vi rano, že v petoj vōri stanete pa Marijin radio poslušate.*

»Tau je tak gé, vsikši zranjak v petoj vōri stanem, nutzakapčnem radio pa Marijin radio poslušam, depa nej vogrskoga, liki transilvanskoga, steroga po cejlom svejti leko poslušā v vogrskoj rejči.«

- *Te Marijin radio vi na računalniki poslušate, kak ste se navčili z računalnikom delati?*

»Vej pa tak vejš, ka ge sem že te kejpe redo, gda sem sodake slūžo, sledkar sem digitalni fotoaparāt kūpo.

Depa s tejm sem nej dobre kejpe redo, zato sem mogo računalnik kūpti pa se navčiti na njem delati. Gda sem se tau navčo, te sem s fotošopom začno delati pa tak sem te že znau digital-

ne kejpe vōpopravlati, če je barva, svetloba ali kaj drūgo nej dobro bilau. Tak ka gda sem zvedo, ka je te Marijin radio, tak nagnauk sem ga najšo pa navčo kak ga trbej online poslušati.«

- *Dobro je te Marijin radio poslušati?*

»Preveč, ge gda ga poslušam, potistim taši mir mam, ka tau teba taprajti ne vejm, cejli den sem veseli pa dičim Boga.«

- *Ka mislite vi zdaj od tau-ga svejta, od tauga, kak gnes žive lüstvo?*

»Toma nika dobroga konca nede, ka smo tak nevörnī, tak smo že kak Sodoma pa Gomora, mislim gnauk samo vse vküpzleti pa konec sveta baude. Lüstvo eden drūgoga tak mora poštvivati, kak če bi Jezuša obraz vido, gda na drūgoga človeka pogledne, depa na žalost, tau je nej tak.«

- *Gda pa koma se vi najbōla radūvate?*

»Najlepše mi je tau, gda se zazranka rano prebidim pa Angela čuvaja molim, tau je mena fejst lepo.« (Kejpa na 1. strani: Miška Ropoš z ženauv pa z mlajši)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Na »granic« krajine Notranjska se ta doj prauti maurdji Kras razprostejra. Ranč na tom raubi med tej dvej krajin varaš Postojna stodji. Zaprav, Postojna že na kraškoj zemlej stodji. Na van-

laboratorij za zgodovino vala. Kamakoli se obrnemo, tau leko vidimo. Brejg Sovič je mesto, stero za gedro indašnje Postojne vala. Na njem je stari grad stau. Skur deset kilomejtrov vö iz

nam največ leko povejo. Skrak prvoga grada je drugi biu gorpostavljeni. Zato, ka pred jamo stodji, so njemi menje Predjamski grad dali ali grad Predjama tö. Leko povejmo, ka iz toga eden cejli velki kompleks grato. Med obema pa se po mausti leko prejk pride. Leta 2015 je grad Predjama za največši takši grad na svejti biu vözglašeni. Zavolo toga je v Guinnessovo knjigo rekordov prišo.

Kak smo točkar prajli, dokumenti nam od njega dosta pripovejdajo. V leti 1484 pa se moramo staviti. Iz vsega toga, ka se je godilo, je cejla legenda vöprišla. V tistom časi je v gradi Erazem Predjamski živo. Gnes bi prajli, ka trno lagvi je biu. Inda so njemi roparski vitez prajli. Tau znamenuje, ka na velke je kradno, s silo je bogatim lidam vkraj gemau. Tau je gospaudom iz Trsta že pošteno na žile šlau. Tak so enomi drugomi takšnomi vitezi zapovedali, aj ga buje. Tau je vitez Gašpar Ravbar biu. Od njega smo v vaši pa naši novinaj že pisali. Depa, kak nut v grad vdariti? Tau je nej mogauče bilau. Nut v gradi so dun enoga človeka najšli, steri je Gašpari obečo, ka njemi pomore. Vnoči je na okno od sobe, v steri je biu Erazem, vužgano svejčo doj djau. Gašparovi sodaki so s štükami začnili strejlati. Nut v grad so iz kamna kugle letele. Ena je paut nut na okno najšla pa Erazma bujla. Tau za istino vala. Depa, lidge radi kaj svojoga kcuji dajo, tak se je iz toga legenda narodila. Ta nam pripovejda, ka Gašpar je duge mejsece s svojo sodayčo skrak grada biu. Malo so na njega s štükami strejlali pa čakali, gda od gladi Erazem pa njegvi vöpridejo. Depa, malo ovak aj bi bilau. Uni so nigdar nej lačni pa žedni ostali. V starom gradi Jama so v cisterni vodau meli, gesti pa nad duge rove so si nutnosili. Vö nad nje so do svoji lidi prišli, steri so njim gesti davali. Gašpar je od toga nika nej vedo. Erazmi je nekak škeu pokazati, ka ga za »pajdaša« ma. Eden možakar njemi

je nut v grad gesti noso, aj lačen ne ostane. Eden den njemi je velke kolače friškoga krüja prineso. Na drugi den cejli košar rib je daubo. Tak je tau tadale šlau. Malo po malo je Erazem toga

bila? Nikak nej, ka v tistom časi je na mesti za takše »delo« nikšnoga okna nej bilau. Depa, mi njajmo, aj legenda tadale žive. Istina pa tau gé, ka so Erazma bujli pa za njim je grad druga

Ta jama se Betalov podmol zove, ranč v njej so prvi lidge kaulak gnešnje Postojne živeli. Zaprav, nej eške takši lidge, kak mi gnesden vögledamo. Od neandertalcov pripovejdamo pa tadale od kromanjoncov tö. Za prve se vej, ka nin 150 000 lejt pred Kristusom so živeli. Kromanjonci nin 100 000 lejt za njimi so »prišli«, eden čas eni z drugimi vküper so živeli. Od tej davni lüdi nam arheologija pripovejda. V Betalovom podmoli so dosta čunt, tapač iz kamna pa vsega takšnoga najšli

penoj zemli, v steroy so se velke lüknje, grabe pa eške kaj drugoga naprajlo. Do toga fenomena eške pridemo, najprva malo v

Postojne pa eden grad eške itak stodji. Zaprav, od dvej pripovejdamo, steriva eden skrak drugoga sta davnik nazaj napravleni-

Najprva so si vitezi v toj velkoj jami svoj grad naprajli. V njem so arheologi veliko cisterno za vodau najšli. Nut v kamen je vklesana bila. Eške gnes se tö leko vidi, na sterom mesti so si za segrejevanje pa küjanje köjtrili. Kakoli bi stoj v grad vdarö, lidge bi se v več kak 6 kilomejterov dugi pa zaplezni lüknejaj leko skrili

njeno zgodovino poglednimo. V časi, gda je človek že pisati vedo, gda se nauva civilizacija začne, so se lidge na brgauve naselili. Tak je v Postojni tö bilau. Leko, ka ranč na njenom mesti se tau nalepše vidi. Od velke lüknje pa do brga srejdi varaša ranč dva kilomejtra nega. Za Postojno bi prajli, ka eden takšen

va bila. Prvi se grad Jama zove, drugi grad ménje Predjama nosi. Na velko srečo zavole dokumentov se je najšlo, steri nam eške gnesden od ovej pripovejdajo. Istina, ka prvi dokument nas v leto 1247 odpela, depa, vse se je že kakši 300 lejt prva tam goditi začnole. Najbaukse, ka si forografije poglednemo, une

Na toj staroj sliki se lapau leko vidi, kak je najprva na brgej Sovič grad stau, spodkar pa so lidge živeli. Postojna je vsikši den vekša, od grada pa je skur nika nej ostanole. Leta 1689 ga je ogen »podjo«. Depa, tau se je že po tistom zgodilo, gda so po Postojni pa kaulak nje Törki enjali besneti

možakara vse bole rad emo, zaprav, zavüpo njemi je. Za svojoga slügo si ga je vzeu. Na, tau je nej dobro naredo. Ranč un aj bi tisto nesrečno svejčo gor na okno djau. Depa, legenda nam od toga malo ovak parpovejda. Erazem je vnoči silo emo. Tisto

žlata prejkvzela. Ka pa Gašpar Ravbar? Un je tadale tisto delo, zavolo koga so Erazma bujli. Je pa istina, ka od toga »dela« je višišim glavašom od sebe porcije tadavo. Leko bi Erazma nej bujli, če bi un tö porcije velikašom plačüvo.

Grad Predjama je nut v 123 mejterov visko skalo »stišnjeni«. Zar za njim se leko lüknja od prvoga grada vidi. Prve njegve zidine so patriarhi iz Ogleja dali gorpostaviti. Tau so časi velki bojnj bili, v njega je nigdar niške nut nej vdarö. Kak pravijo, na njem so si vsi zobe spotrli, steri so ga škeli za sebe dobiti. Njegve gazde so se po političnoj pauti vömenjavale. Leko, ka malo ovak tö

silo, stero vsikši človek ma. Kak bi gnes prajli, na WC njemi je trbelo. S svejčo v rokej je tanut odišo, kama trbej iti. Gda se je v okni tau vidlo, štük pauči, krugla ga zaodi. Tak legenda pripovejda. Bi tau leko istina

Na taum mesti se naša pripovejst od Postojne ne zgotovi. Gvüšno, ka drgauč eške tadoj pod zamlau moramo poglednoti.

Miki Roš

BOŽJA DEŽELA – VERICA SKOZI OČI BRITANCA

Ko sem prvič zagledal doline in griče te male pokrajine, je bilo zame kot v sanjah, ko se dih jemajoča

pokrajina poigravala z različnimi odtenki zelene, s pisanimi hišami in čudovitim jasnim modrim nebom. Gore, ki se vidijo z vrha razglednega stolpa in skromno obkrožajo pokrajino, so presegle prejšnji razgled. Ponekod se ponoči skrrije lepota pokrajine, sonce zaide, luči zaspijo. No, ne pa na Verici. Tu oživi nočno nebo, poja-

vi se Luna in kot na površju temnega granita se visoko zgoraj na nebu svetlikajo številni zvezdni sistemi. Nebo je ponoči veliko lepše kot v Croydonu v Združenem kraljestvu, zato sem lahko udobno spil eno ali dve kupici dobrega žganja, medtem ko sem razmišljal o tem, kako srečen sem, da lahko ta trenutek zrem v mirno nebo.

Moja prva vznemirljiva vaška dejavnost je bila košnja trave z Lászlóm. Pravzaprav sem samo grabil travo za njim. Kolikor vem, so te grablje v uporabi že

kakšnih dvajset let, skoraj izrelikvija. No, polomil sem jih ne enkrat, ne dvakrat, ampak celo trikrat po petih minutah uporabe. Najprej sem zlomil zobe grabelj,

nato dve gredi, ki sta povezovali orodje z zobmi, nazadnje pa se mi je kar na dvojce prelomil cel ročaj.

Zmeraj nasmejani Mihály Ropos

Morda sem se preveč trudil, da bi naredil vtis na svoje gostitelje, ali pa morda kot mestni otrok nisem imel dobre tehnike, da bi orodje pravilno uporabil. V vsakem primeru je bil László

Z grabljami sploh ni bilo enostavno delati

izjemno razumevajoč inštruktor. Bilo je torej nekaj zapletov, a me to ni odvrnilo, da dokončam delo, ki so mi ga zaupali. Z grabljami sem vestno delal naprej,

dokler na koncu ni ostala le kratka palica.

Ena mojih najbolj nepozabnih izkušenj je bila s stricem Miško. Les smo začeli rezati s staro ročno krožno žago, namesto da bi delali z novo. Roke strica Miške niso več tako spretno, kot so bile prej, zato je bila moja naloga, da po njegovih navodilih sestavim stroj, pri čemer pa žal nista pomagala niti moje omejeno strojno mehanično znanje niti omejeno znanje madžarskega jezika. Stric Miška je bil seveda zelo potrpežljiv z menoj in me je naučil marsikatero praktične dejavnosti, ki je v Londonu ne bi imel priložnosti početi. Žaganje lesa je prava umetnost, stric Miška je pravi umetnik in ima ogromno znanja pri tem, ki v našem sodobnem svetu morda ni »kul«, vendar je to znanje, ki ga je treba ohraniti.

Nedavno sem z Lászlóm obiskal vrtni kino. Bilo je veliko doživetje videti zbrano skupnost, ki si je skupaj delila veselje in večerjo. Velik kompliment osebi, ki je pripravila slastno juho, hrana mi je ogrela srce kot sončni žarki v vročem poletnem popoldnevu. Seveda je bil vrhunec večera film Üvegtigris (Stekleni tiger), čeprav sem ga razumel komaj petdeset odstotkov. Igralci so nas fascinirali s svojo igro in veliko humorja, k prijetni zabavi pa je pripomoglo tudi pivo Kőbányai. Tovrstni dogodki v Angliji žal niso značilni, skupnostni dogodki se vrstijo samo doma po posameznih hišah.

Ker prihajam iz metropole, kot je London, sem na podeželju seveda naletel

na številne dogodke, ki jih kot mestni otrok nisem bil vajen, predvsem divjine ne. Seveda imamo tudi lisice, veverice in golobe, a ekosistem na Verici kar vibrira. Številne sorte metuljev so

László Ropos in Alex Keeley med delom

jasen pokazatelj zdravega delovanja narave. Nič ni lepšega kot jutraj sedeti na klopci in opazovati lastovke, ki priletavajo iz hleva. Pobiranje hrušk izpod drevesa kot jutranja poslastica je zame nepoznan luksuz.

V božji deželi, na Verici je zmeraj mir

Nekaj res posebnega je, ko ješ tisto, kar si sam pridelal, ne pa kupiš izdelek v trgovini, ki je prepotoval tisoče kilometrov, zavil v plastično vrečko.

Upam, da bom lahko tej skupnosti, ki me je sprejela, nekaj malega s tem spisom vrnil. Rad bi se zahvalil dru-

žinama Ropos in Trajbár, ki sta me vzeli pod svoje okrilje in bili potrpežljivi z menoj, medtem ko sem spoznaval, kako stvari delujejo na Verici. Vasi, kot je Verica, so zelo redke, zato je treba

ohraniti običaje tamkajšnjih prebivalcev. Prišleki, bodisi turisti ali naseljenci, pa morajo spoštovati zgodovino in kulturo domačinov. Prepričan sem, da se lahko tujci od ljudi te male pokrajine, ki je že od

pradavnine ohranila svojo enotnost in preživela, naučimo več, kot oni od nas.

Alex Keeley
Fotografije:
Angéla Ropos
(Prevedla:
Nikoletta Vajda - Nagy)

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 25. NOVEMBRA
DO 1. DECEMBRA**
PETEK, 25.11.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:05 TV-izložba, 11:20 Vem! 12:00 TV-izložba, 12:15 Prislunhimo tišini, 12:35 TV-izložba, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Klic dobrote, 15:15 TV-izložba, 15:30 Mostovi - Hidak, 16:00 Mulčki, risanka, 16:10 Osvežilna fronta: Ime, 16:35 Infodrom, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta! 17:50 Družina Jazbečjak, risanka, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro: Tortice s krvavico, blazinice s krvavičnim nadevom, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 V petek zvečer, 21:25 Na lepše, 22:00 Odmevi, Šport, 22:45 Krog ljubezni, 0:25 Napovedujemo

PETEK, 25.11.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 6:20 Videotrak, 7:15 Ugriznimo znanost, 7:40 Šef doma z Mašo: Hrenovke za zabavo: ocvrte v testu, pujski v srjački, hobotnice, 8:15 O živalih in ljudeh, 9:00 Na vrtu, 9:40 Žogarija, 10:10 Migaj z nami, 10:50 Nogomet (M): Wales - Iran, SP 2022, 12:50 Nordijsko smučanje: Smučarski tek, sprint, svetovni pokal, 13:50 Nogomet (M): Katar - Senegal, SP 2022, 15:50 Panorama, 16:00 Gospodarstvo, 16:15 Magnet, 16:35 Panorama, 16:50 Nogomet (M): Nizozemska - Ekvador, SP 2022, 18:55 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Anglija - ZDA, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Alpsko smučanje (M): Smuk, svetovni pokal, 0:05 Videonoč

SOBOTA, 26.11.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 11:25 TV-izložba, 11:45 Ah, ta leta! 12:15 Duhovni utrip, 12:30 Ozare, 12:35 Kaj govoriš? = So vakeres? 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:55 TV-izložba, 14:15 Med dvema ognjema, 14:45 Prislunhimo tišini, 15:05 TV-izložba, 15:30 Rojaki, 15:55 Ambienti, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Sobotno popoldne, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20:00 Joker, 21:00 Kaj dogaja? 21:30 Ujet, 22:30 Poročila, Šport, Vreme, 23:00 Sedmi pečat: Zlo ne obstaja, 1:35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2:55 Napovedujemo

SOBOTA, 26.11.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Najboljše jutro, 8:15 Avtomobilnost, 8:55 Nordijsko smučanje (M): Smučarski skoki, svetovni pokal, 10:50 Nogomet (M): Tunizija - Avstralija, SP 2022, 12:55 Nordijsko smučanje (Ž): Smučarski tek, 10 km, svetovni pokal, 13:50 Nogomet (M): Poljska - Savdska Arabija, SP 2022, 15:55 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 16:50 Nogomet (M): Francija - Danska, SP 2022, 18:55 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Argentina - Mehika, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Alpsko smučanje (M): Superveleslalom, svetovni pokal, 1:05 Videonoč

NEDELJA, 27.11.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 11:00 Posebna poročila: Referendumska nedelja, 11:05 TV-izložba, 11:20 Ozare, 11:25 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 V petek zvečer, 14:50 TV-izložba, 15:10 Moj brat lovi dinozavre, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Bacek Jon, risanka, 17:30 Nedeljsko popoldne, 18:57 Dnevnik, Šport, Vreme, 19:50 Referendum 2022: Referendumska nedelja, 21:10 Intervju, 22:10 Freddie Mercury: Zadnje dejanje, 23:45 Za lahko noč: Duo Lorenz-Sček

(M. Lipovšek, E. Grieg), 0:45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:10 Dnevnik, Šport, Vreme, 1:55 Napovedujemo

NEDELJA, 27.11.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 6:40 Duhovni utrip, 6:55 Ugrižnimo znanost, 7:20 Glasbena matineja: 30. mednarodni festival Noči v stari Ljubljani: Orkester tradicijskih glasbil in novih tehnologij (Argentina), 8:00 Ambienti, 8:55 Nordijsko smučanje (M): Smučarski skoki, svetovni pokal, 10:50 Nogomet (M): Japonska - Kostarika, SP 2022, 12:55 Nordijsko smučanje (Ž): Smučarski tek, zasledovalna tekma, 20 km, 13:50 Nogomet (M): Belgija - Maroko, SP 2022, 15:55 Alpsko smučanje (Ž): Slalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 16:50 Nogomet (M): Hrvaška - Kanada, SP 2022, 18:55 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Španija - Nemčija, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Žrebanje Lota, 22:40 Alpsko smučanje (Ž): Slalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 23:15 Alpsko smučanje (M): Superveleslalom, svetovni pokal, 23:50 Arena, 0:50 Videonoč

PONEDELJEK, 28.11.2022, I. spored TVS

6:35 Zrcalo tedna, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Intervju, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Zadnji artefakt, 14:30 TV-izložba, 14:45 S-prehodi: Tržiške prikazni: O besedah in vetru v življenju Dušana Jeliniča, 15:15 Dober dan, Koroška, 15:55 A veš, koliko te imam rad, risanka, 16:20 Z kot Zofka, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Podjetno naprej, 17:50 Zvit in Zaja, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tednik, 21:00 Arena, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Umetnost igre, 23:20 Moj klasični hit: Marjan Batagelj, 23:25 F. Chopin, Koncert za klavir in orkester št. 1 (Orkester Slovenske filharmonije in Nejc Kamplet), 0:10 Preludij in Izoldina ljubezenska smrt (Simfonični orkester RTV Slovenija in Lior Shambadal), 0:40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:00 Napovedujemo

PONEDELJEK, 28.11.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Videotrak, 8:00 Obzorja duha, 8:50 Ljudje in zemlja, 9:45 Prislunhimo tišini, 10:20 Šef doma z Mašo in Petro: Tortice s krvavico, blazinice s krvavičnim nadevom, 10:50 Nogomet (M): Kamerun - Srbija, SP 2022, 13:05 Pred SP v nogometu, 13:50 Nogomet (M): Južna Koreja - Gana, SP 2022, 15:50 Panorama, 16:00 Črna kronika, 16:15 Magnet, 16:35 Panorama, 16:50 Nogomet (M): Brazilija - Švica, SP 2022, 18:55 Tisoč in en gol, 19:50 Nogomet (M): Portugalska - Urugvaj, SP 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Podjetno naprej: Misija mlada kohezija, 23:00 Riot Ana, 23:35 Videonoč

TOREK, 29.11.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Tednik, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Ladja, ki je spremenila svet, 14:25 TV-izložba, 14:45 Duhovni utrip, 15:00 Potepanja - Barangolások, 15:40 Mulčki, risanka, 15:45 Vafleji srčki: Rojstni dan, 16:05 Fircologi, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Alpe-Donava-Jadran: Narodni park Kiskunság, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Vsa bitja, majhna in velika, 21:05 RTV Slovenija danes in jutri, 22:30 Odmevi, Šport, 23:15 Pričevalci: Milan Gregorič, 0:55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:25 Dnev-

nik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:15 Napovedujemo

TOREK, 29.11.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 8:30 Videotrak, 9:40 Umetnost igre, 10:30 Šef doma, 11:10 Avtomobilnost, 11:45 Pred SP v nogometu, 12:30 Pred SP v nogometu, 13:10 Biatlon (M): Posamična tekma, svetovni pokal, 15:15 Panorama, 15:20 Koda, 15:35 Magnet, 15:50 FIFA - Katar 2022, 17:55 Tisoč in en gol, 18:50 FIFA - Katar 2022, 19:45 Tisoč in en gol, 19:50 FIFA - Katar 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 FIFA - Katar 2022, 23:45 Kaj govoriš? = So vakeres? 0:15 Videonoč

SREDA, 30.11.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:05 TV-izložba, 11:20 Vem! 12:00 TV-izložba, 12:15 New neighbours - Novi sosede, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Vsa bitja, majhna in velika, 14:30 Osmi dan, 15:00 Rojaki, 15:30 Mostovi - Hidak, 16:00 Male sive celice, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Varuhi narave, 17:50 Kumijine živalske zgodbe, risanka, 17:55 Knjižni molj, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:05 Film tedna: Tigri, 22:10 Odmevi, Šport, 22:50 Profil, 23:40 Varuhi narave, 0:15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:35 Napovedujemo

SREDA, 30.11.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 8:15 Videotrak, 9:30 Alpe-Donava-Jadran: Narodni park Kiskunság, 10:15 Šef doma, 10:50 Na lepše, 11:45 Ambienti, 12:15 Pred SP v nogometu, 13:10 Biatlon (Ž): Posamična tekma, svetovni pokal, 14:45 Pred SP v nogometu, 15:15 Panorama, 15:20 Zdravje, 15:35 Magnet, 15:50 FIFA - Katar 2022, 17:55 Tisoč in en gol, 18:50 FIFA - Katar 2022, 19:45 Tisoč in en gol, 19:50 FIFA - Katar 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 Žrebanje Lota, 22:40 FIFA - Katar 2022, 23:50 Videonoč

ČETRTEK, 01.12.2022, I. spored TVS

6:20 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 V vrtincu ljubezni, 11:00 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Arena, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Kolombovi predhodniki - pravi odkritelji Amerike, 14:25 TV-izložba, 14:40 Slovenski utrinki, 15:10 Pod drobnogledom - Nagyító alatt, 15:45 Mulčki, risanka, 15:50 Bacek Jon, risanka, 16:00 Počitniški Izzivalci, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ugrižnimo znanost: Avtizem, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:05 Šef doma z Mašo in Petro, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tarča, 21:00 Zeleni planet: Tropski svetovi, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Osmi dan, 23:15 Dediščina Evrope: Bela hiša ob Renu, 0:15 Ugrižnimo znanost: Avtizem, 0:40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:00 Napovedujemo

ČETRTEK, 01.12.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:15 Videotrak, 8:30 Varuhi narave, 9:10 Profil, 10:05 Šef doma, 10:55 Biatlon (M): Štafeta, svetovni pokal, 12:25 Pred SP v nogometu, 12:55 Pred SP v nogometu, 13:30 Biatlon (Ž): Štafeta, svetovni pokal, 15:15 Panorama, 15:20 Znanost in tehnologija, 15:35 Magnet, 15:50 FIFA - Katar 2022, 17:55 Tisoč in en gol, 18:50 FIFA - Katar 2022, 19:45 Tisoč in en gol, 19:50 FIFA - Katar 2022, 21:50 Tisoč in en gol, 22:30 FIFA - Katar 2022, 23:40 Lenart Krečič in Big Band RTV Slovenija, 0:35 Videonoč

Dragi otroci!

Prisrčno Vas vabim na **MIKLAVŽEVANJE**, ki bo 5. decembra 2022,
ob 9 uri, v Slovenskem domu v Monoštru.

Z mano bo prišlo Miškino gledališče, ki Vam bo predstavilo
svojo praznično predstavo z naslovom **ČISTO (NE)NAVADNO DARILO!**

Zelo me boste razveselili, če me boste tudi Vi pričakali s kakšno pesmijo,
ki jo boste skupaj zapeli ali recitali.

Čakam Vas,
MIKLAVŽ
Zveze Slovencev na Madžarskem

Blagoslovitev obnovljenih križev

13. novembra so v Števanovcih blagoslovili obnovljena križa. Slovenska narodnostna samouprava je na razpisu pridobila 3 milijone forintov. S tem denarjem smo dali obnoviti tri križe, enega v Otkovcih, dva pa ob cesti, Šolinega in Števanovega (Lujzatyini).

Popoldne ob treh smo se zbrali, približno 30 ljudi se nam je pridružilo, in skupaj molili molitve in litanije, s svetimi pesmimi pa je sodeloval cerkveni zbor. Ta dan je župnik Tibor Toth blagoslovil oba križa.

Skrbeti moramo za omenjene križe, ki so jih postavili naši predniki. Po blagoslovitvi smo se zbrali na župniji na skromni pogostitvi in se pogovarjali.

Hvala, posebej državnemu sekretarju Miklósu Soltészú za finančno podporo, podjetju Kollar, ki je obnovilo ta križa, in vsem, ki so bili zraven pri teh delih.

*Agica Holecz,
predsednica SNS Števanovci*

VABILO

Predsedstvo Društva porabskih slovenskih upokojencev,
Slovenska narodnostna samouprava Monošter-Slovenska ves
in Zveza Slovencev na Madžarskem
vas vljudno vabijo na
SLOVENSKO ADVENTNO MAŠO,
ki bo 27. novembra,
ob 14. uri v monoštrski cerkvi.
Pri maši bo sodeloval pevski zbor
VEČERNICA iz Ajdovščine.
Ob 15. uri bo potekal
ADVENTNI KONCERT
v konferenčni dvorani Slovenskega doma.

Na koncertu bodo sodelovali:

- Učenci DOŠ Gornji Senik
- Pevski zbor VEČERNICA iz Ajdovščine
- Pevska skupina Rozmarin Društva porabskih slovenskih upokojencev

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobot; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOVENCE
V ZAMEJSTVU IN PO SVETU